

Михайло Самофатов,
аспірант факультету історії та філософії,
Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна
ORCID: orcid.org/0000-0002-1519-371X

ІТАЛІЙСЬКИЙ ВЕКТОР ПОЛІТИКИ США У ПЕРІОД ПРЕЗИДЕНТСТВА ДЖОНА КЕННЕДІ

***Анотація.** Стаття присвячена змінам у зовнішній політиці США щодо Італії за часів президентства Джона Кеннеді (1961–1963 рр.). У дослідженні розглядається два основні аспекти американсько-італійських відносин зазначеного періоду: формування італійських урядів на основі лівоцентристської коаліції, а також взаємини (відносини, взаємини) у енергетичній сфері. Особлива увага приділяється персоніфікації зовнішньої політики та використанню американсько-італійських каналів зв'язку поза межами посольства США в Римі. Метою статті є комплексне дослідження італійського вектору політики США за часів президентства Джона Кеннеді.*

Методологія дослідження ґрунтується на історико-генетичному та описовому методах, критичному аналізі джерел, а також на методах дослідження історії міжнародних відносин. Це дозволило виділити італійський вектор зовнішньої політики США та помістити його у загальний контекст міжнародної політики часів «холодної війни».

Наукова новизна дослідження полягає у систематизації зовнішньої політики США щодо Італії у європейському контексті із залученням джерел та літератури, що раніше не використовувалася в українській історіографії.

Висновки. Зовнішня політика США щодо Італії за часів президентства Дж. Кеннеді концентрувалася навколо проблеми забезпечення політичної стабільності урядів Італії, а також незмінності євроатлантичного курсу країни. Визначальною характеристикою цієї політики був акцент на підтриманні демократичних засад внутрішньої політики Італії, забезпечення електоральної підтримки італійського населення, а також підтримці з боку католицької церкви. Нове бачення моделі стосунків з Європою, запропоноване Президентом США, дозволило провести вчасне оновлення італійського вектору політики, а також запропонувати нову політичну модель для інших країн Західної Європи. Відсутність таких змін могла би призвести до зменшення підтримки прозахідних політичних сил населенням, а також зростанням антиамериканських настроїв серед європейського населення. Кульмінацією італійської політики Дж. Кеннеді став візит до

Риму та Ватикану в рамках європейського турне 1963 р., яке забезпечило публічну підтримку його політиці та сприяло покращенню іміджу США в Європі. Таким чином, італійський вектор політики США за часів президентства Дж. Кеннеді був невід'ємною складовою його загальноєвропейської політики та корелював з проблемою єдності Європи в рамках ЄЕС та НАТО.

Ключові слова: США, Італія, Ватикан, зовнішньополітичний курс США, Дж. Кеннеді, Європа, «холодна війна».

Постановка проблеми. Європейська політика США протягом ХХ століття викликає інтерес масштабною метою консолідації Європи, забезпечення стабільності в континентальному масштабі. За часів президентства Джона Кеннеді (1961–1963 рр.) ця політика зіштовхнулася з рядом викликів, одним з яких було поширення антиамериканських настроїв як серед європейських урядів, так і серед широких верств населення в Європі. Відповіддю на виклик стала нова модель європейської демократії, підтримана США, яка б відповідала соціальним запитам європейського суспільства та дозволила би покращити імідж США у Західній Європі [12, р. 236–239]. Вивчення американсько-італійських стосунків даного періоду, а саме переговорів по утворенню лівоцентристського уряду в Італії, може дати ключ до розуміння витоків нового бачення Європи Дж. Кеннеді, презентованого ним під час європейського турне 1963 р.

Аналіз досліджень та публікацій. Взаємини США та Італії під час президентства Дж. Кеннеді вперше були описані Артуром Шльозінгером-молодшим – істориком та спеціальним помічником Дж. Кеннеді. В 70–80-х рр. ХХ ст. питаннями американсько-італійських відносин у розрізі утворення лівоцентристської коаліції займалися такі дослідники, як Алан Платт [14], Роберто Леонарді [14], які виділили період президентства Дж. Кеннеді як початок нового періоду у американсько-італійських відносинах. Праця Джеймса Міллера [10] присвячена попередньому, післявоєнному періоду американсько-італійських відносин. Британський історик Пол Гінсбург [5] у своїй «Історії Італії від післявоєнного часу до сьогодення», виданій у 80-ті рр. ХХ ст., торкнувся теми утворення лівоцентристської коаліції, пов'язавши цей процес зі змінами електоральних трендів в Італії.

В середині 1990-х рр. була опублікована низка документів із зовнішньої політики США за часів президентства Дж. Кеннеді [6, 7], що посприяло виходу нових праць, присвячених зовнішньополітичним аспектам діяльності лівоцентристських урядів в Італії, зокрема, праць Леопольдо Нуті [12; 13], Лучано Сегрето [16], Бруни Баньято [2]. Л. Нуті в 1999 р. видав першу спеціальну монографію [13], присвячену американсько-італійським відносинам у 50-60-ті рр. ХХ ст., а в 2010 р. опублікував статтю [12], присвячену особистому внеску Дж. Кеннеді у зовнішню політику США щодо Італії. Л. Сегрето проаналізував американські інвестиції в італійську економіку у зазначений період. На початку 2000-х рр. вийшла монографія Б. Баньято, присвячена італійсько-радянським відносинам у 1960–1965 рр., яка неминуче торкалася і проблем, пов'язаних з «холодною війною». Нові напрацювання увійшли до загальних досліджень з історії Італії, зокрема праць С. Коларіці [4] та Дж. Маммарелли [9], які почали відходити від жорсткої прив'язки американсько-італійських взаємин до «холодної війни».

На сучасному етапі можна виділити дослідження таких авторів, як Франческо Белло [3], який дослідив роль журналу «Il Mulino» в якості рупору прихильників

італійської політики США, сформованої Дж. Кеннеді; Джузеппе Оддо [8] та Ріккардо Антоніані [8], які систематизували дослідження з історії італійської державної компанії ЕНІ, в тому числі і її відносин з американським урядом та нафтовими компаніями; нещодавно захищеної дисертації Кьяри Морбі [11], присвяченій політико-культурним аспектам американсько-італійських стосунків на ранніх етапах «холодної війни». Подальші дослідження тематики могли би бути пов'язаними з поглибленою роботою у президентському архіві Дж. Кеннеді, інших американських та італійських архівах, а також іншими аспектами американсько-італійських відносин, зокрема військовому, науковому, фінансовому, культурному та інших видах співробітництва.

Мета статті – комплексне дослідження італійського вектору політики США за часів президенства Джона Кеннеді.

Виклад основного матеріалу. В перші повоєнні роки політичне життя Італії визначалося протистоянням між трьома основними партіями: Християнсько-демократичною, Комуністичною та Соціалістичною. Завдяки негласному консенсусу, досягнутому в 1947 р. під час парламентських виборів, а також зовнішньому впливу, Християнсько-демократична партія на чолі з Альчіде де Гаспері стала одноосібною правлячою партією в Італії, в той час як ліві партії зайняли нішу вічної опозиції [4, р. 47–49]. Такий поділ відображав реалії післявоєнного устрою світу: за домовленостями, досягнутими у Ялті, Італія залишалась у зоні впливу демократичних країн, а християнські демократи і комуністи, відповідно, користувались підтримкою США і СРСР.

У 1953 р. стабільність трипартійної системи похитнулася. Християнські демократи набрали менше половини голосів – 49,5%, і вперше були змушені шукати союзників для створення коаліції. Варто відзначити, що якраз перед виборами в Італії було оновлено виборче законодавство, за яким партія, що набирала 50% голосів, отримувала 2/3 депутатських місць в парламенті. Наступні роки відзначилися низкою коаліцій християнських демократів та правохристиянських і правих партій, які вже наприкінці 1950-х рр. почали вичерпувати себе з електоральної точки зору [4, р. 66–69].

У той же час і лівим партіям в Італії після війни довелося зазнати значних змін. В 1947 р. від Соціалістичної партії, очолюваної Пьетро Ненні, відкололася група депутатів на чолі з Джузеппе Сарагатом, який заснував Соціалістичну партію робітників Італії (пізніше перейменовану у Соціал-демократичну партію Італії). Дж. Сарагат виступав за незалежність соціалістів від комуністів і за розрив соціалістів з СРСР [5, р. 137]. Приблизно через десять років після розриву до цієї позиції дійшов і П. Ненні – після XX з'їзду КПРС та придушення Будапештського повстання, двох подій, які значно зменшили авторитет СРСР серед лівих Європи. Натомість Комуністична партія, очолювана Пальміро Тольятті, не розірвала зв'язків із Москвою [4, р. 275–277].

Враховуючи ці два фактори – зменшення популярності правих партій та відхід соціалістів від комуністів, А. Фанфані наприкінці 1950-х рр. почав замислюватися над проектом коаліції Християнсько-Демократичної партії разом з соціалістами. Такий маневр дозволив би правлячій партії зберегти більшість в парламенті, а також кооптувати до своїх рядів помірковану частину лівих сил. Оскільки такий маневр містив в собі ризики, пов'язані зі збільшенням впливу СРСР на італійську політику, А. Фанфані розпочав консультації з держдепартаментом США щодо

можливості співпраці з соціалістичними партіями. В березні 1958 р. А. Фанфані зустрівся з послом США в Італії, Джеймсом Целлербахом, якому повідомив про свої наміри, а також про вигоди, що може принести співпраця із соціалістами [6, d. 207]. Реакція держдепартаменту була схвальною, а аргументи А. Фанфані перекочували в численні звіти держдепартаменту США та американської розвідки про поточну ситуацію в Італії [6, d. 209].

За результатами парламентських виборів травня 1958 р. союз між Християнсько-демократичною партією і Соціалістичною партією виявився вдалим, оскільки партії набрали 42,4% і 14,2%, відповідно, і отримали змогу сформувати більшість в парламенті. Однак А. Фанфані недооцінив опозиційні настрої всередині власної партії, незадоволеної зростанням його впливу, а також альянсом із соціалістами [1]. В січні 1959 р. уряд на чолі з А. Фанфані подав у відставку, а сам він втратив посаду першого секретаря партії. На зміну попередньому уряду прийшов коаліційний уряд Християнсько-демократичної партії з правими партіями на чолі з Фернандо Тамброні, а першим секретарем Християнсько-демократичної партії було обрано Альдо Моро [1].

Уряд Ф. Тамброні так само виявився недовговічним. Італійський Соціалістичний рух – партія правого неофашистського напрямку, яка була партнером Християнсько-Демократичної партії по коаліції, в червні 1960 р. оголосила про проведення власного конгресу в Генуї. Генуя вважалася одним з бастионів Комуністичної партії в Італії, тому рішення про з'їзд Італійського Соціалістичного руху було сприйнято містянами надзвичайно негативно. В Генуї розпочалися масові акції протесту і сутички з поліцією, внаслідок яких загинуло декілька протестуючих, а Ф. Тамброні був змушений розпустити уряд і подати у відставку [1]. Досвід уряду Ф. Тамброні засвідчив, що відтепер спроби Християнсько-Демократичної партії утворити стабільний союз з правими партіями будуть приречені на провал [5, р. 347–349].

Протести і сутички з поліцією почали відштовхувати помірковані політичні сили як від ліворадикальних, так і від праворадикальних партій. Дж. Целлербах так прокоментував падіння уряду Ф. Тамброні та утворення тимчасового коаліційного уряду Християнсько-демократичної партії з Ліберальною, Республіканською та Соціал-демократичною партією на чолі з А. Фанфані: «Вперше з 1958 року Італія має уряд, заснований на парламентській підтримці широкого центру, який пропонує перспективу перетворення в ефективний інструмент управління. Шок, викликаний комуністичними заворушеннями та усвідомленням того, наскільки близькими були Гронкі та Тамброні до консолідації особистої влади за допомогою випадкової допомоги певних крайніх правих політичних, економічних і клерикальних елементів, змусив демократичні партії згуртуватися» [6, d. 277].

Потенційна політична нестабільність у країні НАТО, яка, до того ж, різко збільшила об'єми економічної співпраці з СРСР [2, р. 377–397], змусила обраного в 1961 р. на посаду Президента США Дж. Кеннеді звернути увагу на Італію. По-перше, Італія становила важливу частину європейської системи безпеки НАТО. Італія була однією з країн базування 6-го Середземноморського флоту США [10, р. 243]. До того ж в 1957 р. Італія разом з Великобританією та Туреччиною розмістила на своїй території ядерні боеголовки, витрати на обслуговування яких лежали на США, але країна розміщення мала право вето на їх використання. По-друге, перед Білим домом постала проблема перебудови відносин з Європою, яка

на початку 1960-х рр. у великій мірі відновила свій економічний потенціал, а тому хотіла б мати рівний статус у відносинах зі США, що особливо яскраво проявилася в антиамериканській риторичі та діях Президента Франції Шарля де Голля [17, р. 850–869].

Адміністрація Президента США мала намір запропонувати таку модель розвитку Європи, яка б відрізнялася від «європейського шовінізму» Ш. де Голля та «доброзичливої єврократії» Жана Моне, яка б відповідала бажанням європейців, зменшила б антиамериканські настрої та зупинила би дрейф Європи в бік від дружніх стосунків зі США. Підтримка проекту коаліції центристських партій з соціалістами, яка визривала в італійській політиці, могла би допомогти стати Італії моделлю для інших європейських країн, зокрема, для ФРН, Франції та Іспанії. Такий політичний союз мав би виконати вимоги населення щодо підвищення соціальних стандартів життя та ізолювати комуністів [17, р. 876–883].

Вже у березні 1961 р. Дж. Кеннеді направив до Італії спеціального посла Аверелла Харрімана, який мав допомогти впорядкувати хаос в італійській політиці, та висловити підтримку проекту лівоцентристського уряду. А. Харріман зустрівся з низкою італійських політиків та промисловців, в тому числі і з прем'єр-міністром А. Фанфані, під час розмови з яким особливо звернув увагу на необхідності сприяння розриву Соціалістичної партії з Комуністичною, а також захисту Соціал-демократичної партії від критики інших соціалістичних партій Заходу [7, d. 281].

А. Харріман прибув до Італії якраз напередодні проведення XXXIV Конгресу Соціалістичної партії, на якому партія проголосувала за остаточний розрив з Комуністичною партією Італії. Рішення не було одностайним, а тому в Держдепартаменті сприйняли цей успіх стримано, зважаючи на те, що рішення прийняла лише частина партії. В той же час, у звіті зазначалося, що соціалісти починають рухатися до визнання цінностей демократії, еволюційного шляху реформ та співпраці з країнами Заходу. Звіт навіть вказував про обмежене поширення «Американського ідеалу» серед членів Соціалістичної партії, образу, який має підсилувати нова адміністрація у Вашингтоні [7, d. 282]. В той же час у звіті не була зазначена схожість рішення XXXIV Конгресу Соціалістичної партії із Бад-Годесберзьким з'їздом Німецької соціал-демократичної партії 1959 р., за рішенням якого німецькі соціал-демократи відмовилися від марксизму як теоретичної бази власної партії [2, р. 192]. В цілому, ці два з'їзди засвідчили про відхід західноєвропейських соціалістів від співпраці з СРСР [5, р. 354–355].

Ще одна зустріч А. Харрімана була присвячена іншому аспекту італійської політики США – енергетичній безпеці Європи. В 1960 р. голова італійської енергетичної компанії ЕНІ Енріко Маттеї підписав угоду про імпорт великої партії сирової нафти з СРСР в обмін на технології і устаткування, а тому у США були стурбовані можливою залежністю Італії від радянського керівництва. Е. Маттеї під зустрічі з А. Харріманом пояснив свої дії економічною вигодою, а також несправедливою конкуренцією з боку американських компаній на інших ринках. Ця зустріч заклала основу щодо ідеї об'єднання ЕНІ зі Стандард Джерсі або іншої американською нафтовою компанією [8, р. 61–74].

За допомогою журналіста італійського походження Лео Воллемборга та редактора і співвласника Нью-Йорк Таймс Сайруса Лео Шульцбергера Е. Маттеї намагався організувати особисту зустріч з Дж. Кеннеді. Довгий час Держдепартамент США утримувався від контактів, але після зустрічі 15 травня

1962 р. Вітторіо Валетти, голови ФІАТ, та Дж. Кеннеді, справа зрушила з мертвої точки [8, р. 39–73]. Вже 27 травня 1962 р. Е. Маттеї вдалося зустрітися з заступником держсекретаря США Джорджем Боллом та обговорити широке коло питань з міжнародної політики [7, d. 301]. Імовірно, що ця зустріч могла би створити передумови для особистої зустрічі Е. Маттеї з Президентом США, проте через кілька місяців, 27 жовтня 1962 р., Е. Маттеї загинув в авіакатастрофі при невизначених обставинах, імовірно, від вибухівки, закладеної у його літак.

Після XXXIV Конгресу Соціалістичної партії про відродження ідеї коаліції Християнсько-Демократичного уряду із соціалістами заговорили більш предметно. В квітні 1961 р. спеціальний помічник Дж. Кеннеді А. Шльозінгер-молодший разом зі старшим аналітиком американського Інституту оборонного аналізу Джеймсом Кінгом відвідали конференцію на тему зовнішньої політики США, організовану в Болоньї журналом Іль Муліно (Il Mulino). Темою конференції була можливість утворення лівоцентристської коаліції в Італії, а присутність американських посадовців була сприйнята як сигнал до схвалення з боку США [3, р. 107–109]. Остаточна позиція американського уряду була сформована у звітах після повернення А. Шльозінгера-молодшого і Дж. Кінга: «Єдиною думкою, яку я б запропонував додати до «лівого повороту», було б те, що серія делікатно збалансованих центристських урядів Італії, які ледве набирали половину парламентських голосів, характеризувалася формою «імобілізму», яка перешкождала динамічному руху до реформ. Тим часом сила комуністів ліворуч зростає. Остаточний розрив між комуністами та соціалістами, який став би результатом співпраці з лівими, зруйнував би надії комуністів на досягнення парламентської більшості та створив би динамічну некомуністичну альтернативу» [7, d. 283].

Вже за кілька місяців, у червні 1961 р. Дж. Кеннеді особисто зустрівся з А. Фанфані для обговорення політичного майбутнього Італії. А. Фанфані захищав ідею лівоцентристської коаліції, що могла б набрати приблизно 65% голосів, в той час як комуністи – близько 30% [7, d. 286]. А. Шльозінгер-молодший згадує також фразу італійського політика, яка особливо вразила американського Президента: «Іронічно, що комуністи, які вірять у диктатуру, постійно звертаються до мас; в той час як Захід, який вірить у демократію, постійно звертається до лідерів». За твердженням А. Шльозінгера-молодшого, цей вислів став одним з принципів перебудови європейської політики Дж. Кеннеді [17, р. 878].

Розмова А. Фанфані з Дж. Кеннеді, які були знайомі протягом багатьох років, поставила фінальну крапку у формуванні нової італійської політики США. В липні 1961 р. А. Шльозінгер-молодший підготував звіт «Обриси політики США стосовно Італії». Серед рекомендацій звіту, зокрема, була і така: «Ми повинні заохочувати еволюцію Соціалістичної партії Італії до більшої та ефективнішої політичної незалежності від комуністів, намагаючись не просуватися надто далеко вперед від лінії, якої дотримуються відповідальні прогресивні лідери Християнсько-демократичної партії... Наш вплив має бути спрямований на те, щоб заохотити Соціалістичну партію розірвати зв'язки з комуністами в усіх можливих сферах, зокрема в Загальній італійській конфедерації праці, створювати місцеву адміністрацію з демократичними партіями, а не з комуністами, і змінити свою принципово нейтралістську зовнішню політику» [7, d. 287].

Останнім бар'єром на шляху до утворення коаліції була релігійна ситуація – католицькі виборці християнських демократів не хотіли об'єднуватись з атеїстичною партією. Як католик, Дж. Кеннеді розумів цю проблему, а тому обговорював її з Папою Римським Іоанном XXIII, який відзначався поміркованою політичною позицією, на відміну від своїх попередників. 11 квітня 1963 р. Іоанн XXIII видав енцикліку «Мир на землі» (*Pacem in Terris*), в якій містилася нова позиція католицької церкви щодо необхідності об'єднання вірян всіх конфесій, а також атеїстів, заради збереження миру на планеті [15].

Через два місяці після видання енцикліки Дж. Кеннеді вирушив у європейське турне до Ірландії, Німеччини та Італії. Берлінська частина турне була особливо помітною завдяки яскравому виступу Президента США та його афористичному вислові «Я – берлінець». Італійська частина турне, проте, теж була важливою з точки зору підтримки лівоцентристської коаліції в Італії. Дж. Кеннеді зустрівся з італійськими політиками у палаці Квірінале, в тому числі з П. Ненні та П. Тольятті, а також виступив на мітингах у Римі та в Неаполі. Ще одним пунктом турне була запланована зустріч з Папою Іоанном XXIII, яка не відбулася через смерть останнього за кілька тижнів до турне; новим Папою Павлом VI став кардинал Монтіні, друг сім'ї Кеннеді, який продовжив політику свого попередника [17, р. 886–887]. Через кілька місяців після завершення турне, в грудні 1963 р. був сформований перший лівоцентристський уряд на чолі з А. Моро, який відкрив епоху «лівого повороту» в італійській політиці.

Висновки. Внутрішня політична система Італії у 1950–60-ті рр. відображала міжнародні тенденції «холодної війни». Правляча Християнсько-демократична партія орієнтувала країну на євроатлантичний курс; Комуністична партія орієнтувалася на СРСР; Соціалістична партія внаслідок зменшення підтримки СРСР в Італії після XX з'їзду КПРС та радянського вторгнення в Угорщину опинилася в невизначеній ситуації. Остання обставина дозволила розпочати переговори між Християнсько-демократичною та Соціалістичною партіями про утворення коаліції заради збереження політичної стабільності. Реалізація такої сміливої ідеї була би неможливою без підтримки США, які були головними військовими союзниками Італії всередині НАТО.

За правління Дж. Кеннеді італійська політика США почала змінюватися, а також набула яскраво вираженого персоніфікованого характеру. Найбільш важливі питання у взаєминах з Італією Президент США довіряв особистим представникам, які часто діяли в обхід посольства США в Римі. Остаточні рішення щодо змін у двосторонній політиці двох країн затверджував саме Дж. Кеннеді після особистих зустрічей з італійськими політиками та бізнесменами. До того ж, Дж. Кеннеді сформулював бачення нової італійської політичної моделі як прикладу для розвитку інших європейських країн. Нова модель мала би відповідати соціальним запитам населення, мінімізувати загрозу комуністичних революцій в Європі, а також підвищити престиж і популярність США серед європейського суспільства. Ще однією стороною переговорів виступив Ватикан, який публічно підтримав ідею подолання ідеологічних суперечностей між різними партіями, забезпечивши новому політичному порядку підтримку.

Президент США Дж. Кеннеді особисто подбав про публічну підтримку лівоцентристської коаліції: у 1963 р. він вирушив у європейське турне заради популяризації власного бачення майбутнього Європи. Знаковим для турне був

мітинг у Берліні, де Президент США виголосив основні тези своєї програми, а також продемонстрував відкритість нової Європи для демократичних мас, не обмежуючись лише системними політиками. Завершивши турне у Римі і Ватикані, Дж. Кеннеді надав поштовх для розвитку політичної системи Італії та Європи на майбутні десятиліття.

Список використаних джерел та літератури:

1. Самофатов М. Неочікуваний союз: політика США щодо утворення лівоцентристської коаліції в Італії [Електронний ресурс] / М. Самофатов // Записки історичного факультету. – 2022. – №3. – С. 131–145. – Режим доступу: <http://surl.li/nflxk>.
2. Bagnato B. Prove di Ostpolitik: politica ed economia nella strategia italiana verso l'Unione Sovietica (1958–1963) [Risorsa digitale] / Bruna Bagnato. – Firenze: Leo S. Olschki editore, 2003. – 634 p. – Modo di accesso: <http://surl.li/nflxr>.
3. Bello F. Diplomazia culturale e guerra fredda / Francesco Bello. – Bologna: Il Mulino, 2020. – 283 p.
4. Colarizi S. Storia politica della Repubblica. 1943–2006. Partiti, movimenti e istituzioni / Simona Colarizi. – Roma – Bari: Laterza, 2007. – 314 p.
5. Ginsborg P. Storia d'Italia dal dopoguerra a oggi / Paul Ginsborg // Traduzione di M. Flores e S. Perini. – Torino: Einaudi, 1989. – 622 p.
6. FRUS (Foreign Relations of United States), 1958–1960, Western Europe, Volume VII, Part 2 [Electronic resource] / Ed. Glenn W. LaFantasie. – Washington: United States Government Printing Office, 1993. – 392 d. – Mode to Access: <http://surl.li/nflyg>.
7. FRUS (Foreign Relations of United States), 1961–1963, Western Europe and Canada, Volume XIII [Electronic resource] / Eds. Charles Sampson, James Miller. – Washington: United States Government Printing Office, 1994. – 455 d. – Mode to Access: <http://surl.li/nflyy>.
8. Oddo G., Antoniani R. L'Italia nel petrolio: Mattei, Cefis, Pasolini e il sogno infranto dell'indipendenza energetica / Giuseppe Oddo, Riccardo Antoniani. – Milano: Feltrinelli, 2022. – 544 p.
9. Mammarella G. L'Italia contemporanea. 1943–2011 / Giuseppe Mammarella. – Bologna: Il Mulino, 2012. – 683 p.
10. Miller J. E. The United States and Italy, 1940–1950 / James Miller. – Chapel Hill: University of North Carolina Press, 1986. – 356 p.
11. Morbi Ch. Domestic Political Culture and US – Italian Relations in the Early Cold War: thesis for the degree of Doctor of Philosophy [Electronic resource] / Chiara Morbi. – Birmingham: University of Birmingham Research Archive, 2018. – 269 p. – Mode to Access: <http://surl.li/nflzg>.
12. Nuti L. A delicate balancing act: The place of Western Europe in JFK's foreign policy [Electronic resource] / Leopoldo Nuti // Journal of Transatlantic Studies. – 2010. – Vol. 8. – № 3. – P. 236–246. – Mode to Access: <http://surl.li/nfmaa>.
13. Nuti L. Gli Stati Uniti e l'apertura a sinistra / Leopoldo Nuti. – Roma – Bari: Laterza, 1999 – 780 p.
14. Platt A., Leonardi R. American Foreign Policy and the Postwar Italian Left [Electronic resource] / Alan Platt, Robert Leonardi // Political Science Quarterly. – 1978. – Vol. 93 – № 2. – P. 97–215. – Mode to Access: <http://surl.li/nfmaj>.
15. Pope John XXIII. Pacem in Terris: Encyclical of Pope John XXIII on establishing universal peace in truth, justice, charity, and liberty [Electronic resource] / Pope John XXIII // The Holy See. – 1963, April 11. – Mode to Access: <http://surl.li/nfmaq>.
16. Segreto, L. Gli investimenti americani in Italia (1945–1963) [Risorsa digitale] / Luciano Segreto // Studi Storici. – 1996. – Vol. 37 – № 1. – P. 273–316. – Modo di accesso: <http://surl.li/nfmbc>.
17. Schlesinger, A. Jr. A Thousand Days: John F. Kennedy in the White House [Electronic resource] / Arthur Schlesinger Jr. – Houghton Mifflin Company, 1965. – 1087 p. – Mode to Access: <http://surl.li/nfmbo>.

References:

1. Samofatov, M. (2022). An Unexpected Alliance: US Policy on Center-Left Coalition Formation in Italy. *Paper of Faculty of History*, 3, 131–145. <http://surl.li/nflxk>. [In Ukrainian].

2. Bagnato, B. (2003). *Prove di Ostpolitik: politica ed economia nella strategia italiana verso l'Unione Sovietica (1958–1963)*. Firenze: Leo S. Olschki editore. <http://surl.li/nflxr>. [In Italian].
3. Bello, F. (2020). *Diplomazia culturale e guerra fredda*. Bologna: Il Mulino. [In Italian].
4. Colarizi, S. (2007). *Storia politica della Repubblica. 1943–2006. Partiti, movimenti e istituzioni*. Roma – Bari: Laterza. [In Italian].
5. Ginsborg, P. (1989) *Storia d'Italia dal dopoguerra a oggi*. Torino: Einaudi. [In Italian].
6. LaFantasie, G. (Ed.). (1993). *FRUS (Foreign Relations of United States), 1958–1960: Vol. VII, Part 2: Western Europe*. Washington: United States Government Printing Office. <http://surl.li/nflyg>. [In English].
7. Sampson, Ch. & Miller, J. (Eds.). (1994). *FRUS (Foreign Relations of United States), 1961–1963: Vol. XIII. Western Europe and Canada*. Washington: United States Government Printing Office. <http://surl.li/nflyy>. [In English].
8. Oddo, G. & Antoniani, R. (2022). *L'Italia nel petrolio: Mattei, Cefis, Pasolini e il sogno infranto dell'indipendenza energetica*. Milano: Feltrinelli. [In Italian].
9. Mammarella, G. (2012). *L'Italia contemporanea. 1943–2011*. Bologna: Il Mulino. [In Italian].
10. Miller, J. (1986). *The United States and Italy, 1940–1950*. Chapel Hill: University of North Carolina Press. [In English].
11. Morbi, Ch. (2018). *Domestic Political Culture and US – Italian Relations in the Early Cold War: thesis for the degree of Doctor of Philosophy*. Birmingham: University of Birmingham Research Archive. <http://surl.li/nflzg>. [In English].
12. Nuti, L. (2010). A delicate balancing act: The place of Western Europe in JFK's foreign policy. *Journal of Transatlantic Studies*, 3 (8), 236–246. <http://surl.li/nfmaa>. [In English].
13. Nuti L. (1999). *Gli Stati Uniti e l'apertura a sinistra*. Roma – Bari: Laterza. [In Italian].
14. Platt, A. & Leonardi, R. (1978). American Foreign Policy and the Postwar Italian Left. *Political Science Quarterly*, 2 (93), 197–215. <http://surl.li/nfmaj>. [In English].
15. Pope John XXIII. (1963). *Pacem in Terris: Encyclical of Pope John XXIII on establishing universal peace in truth, justice, charity, and liberty*. The Holy See. <http://surl.li/nfmaq>. [In English].
16. Segreto, L. (1996). Gli investimenti americani in Italia (1945–1963). *Studi Storici*, 1 (37), 273–316. <http://surl.li/nfmbc>. [In Italian].
17. Schlesinger, A. Jr. (1965). *A Thousand Days: John F. Kennedy in the White House*. Houghton Mifflin Company. <http://surl.li/nfmbo>. [In English].

Mykhailo Samofatov, Ph. D. student (History), Odesa I. I. Mechnikov National University, Odesa, Ukraine

ITALIAN VECTOR OF US POLITICS DURING THE PRESIDENCY OF JOHN KENNEDY

Abstract. *The article is devoted to the changes in the US foreign policy towards Italy during the presidency of John Kennedy (1961-1963). The study examines two main aspects of American-Italian relations of the specified period: the formation of Italian governments based on a center-left coalition, as well as relations in the energy sphere. Particular attention is paid to the personification of foreign policy and the use of American-Italian communication channels outside the US Embassy in Rome.*

The purpose of the article is a comprehensive study of the Italian policy of the United States during the presidency of John Kennedy.

From a methodological point of view, the research is based on historical-genetic, descriptive methods, critical analysis of sources, as well as methods of researching the history of international relations. This made it possible to highlight the Italian vector of the US foreign policy and place it in the general context of the international policy of the Cold War era.

The scientific novelty of the study consists of the systematization of the US foreign policy towards Italy in the European context with the involvement of sources and literature that were not previously used in domestic historiography.

Conclusions. US foreign policy towards Italy during the presidency of J. Kennedy focused on the problem of ensuring the political stability of Italian governments, as well as the country's Euro-Atlantic course. The defining characteristic of this policy was the emphasis on supporting the democratic foundations of Italy's domestic policy, ensuring the electoral support of the Italian population, as well as support from the Catholic Church. The new vision proposed by the US president made it possible to carry out a timely renewal of Italian politics, as well as to propose a new political model for other Western European countries. The culmination of J. Kennedy's Italian policy was a visit to Rome and the Vatican as part of a European tour in 1963, which provided public support for his policy and contributed to improving the image of the USA in Europe. Thus, J. Kennedy's Italian policy was in the context of his pan-European policy and correlated with the problem of European unity within the EEC and NATO.

Key words: USA, Italy, Vatican, US foreign policy course, J. Kennedy, Europe, Cold War.

Надійшла до редколегії: 18.05.2023